

Fraai motje bevolkt de stad

Wouter Moerland | bureau Stadsnatuur Rotterdam; w.moerland-brs@nrm.nl

▲ Het esperiamotje van Groot-IJsselmonde. (Cora de Groot)

Sinds 1971 komt het esperiamotje (*Esperia sulphurella*) voor in Nederland. Deze kleine vlinder bereikte - waarschijnlijk vanuit België - als eerste Melissant op Goeree-Overflakkee. De verdere uitbreiding verliep traag; pas in 2007 werd de soort in Rotterdam ontdekt. Dit voorjaar werd hij op meerdere plekken in de Maasstad waargenomen, onder andere in IJsselmonde en het Oude Noorden (nabij de Bergweg).

De kolonisatie van Nederland verloopt interessant. Tot dusver lijkt het zwaartepunt van de verspreiding in het westen te liggen. Veel waarnemingen komen uit stedelijk gebied: in Rotterdam, Den Haag en Leiden worden de motjes midden in de stad gezien. Een waarnemerseffect is niet waarschijnlijk, want in Nederland wordt landelijk goed naar kleine vlinders gekeken.

Voorkeur voor de stad?

Naar de oorzaak van deze uitbreiding blijft het tot dusver gissen. Of de soort werkelijk een uitgesproken voorkeur heeft voor het stadse milieu is onduidelijk. Een groot deel van zijn levenswijze is namelijk nog onbekend. Wel weten we dat dood hout een rol speelt bij het voorkomen van de mot. Rupsen leven in en voeden zich met het vergane

materiaal. Dit zal niet de beperkende factor zijn voor de matige uitbreiding richting het binnenland: dood hout is overal voorhanden. Een grondige analyse van de levenswijze zal nodig zijn om de opmars te begrijpen. Wie wil genieten van esperiamotjes zal moeten wachten tot het voorjaar. De rupsen doen bijna een jaar over de volledige ontwikkeling, waardoor een tweede generatie in hetzelfde jaar onmogelijk is. Op de eerste zonnige dag in april zijn ze te zien, traag vliegend, in bloemrijke tuinen en parken. In vlucht vallen ze niet eens zo erg op. Bij nadere beschouwing blijken ze voorzien te zijn van twee gelige vlekken. Met de gouden bestuiving van de voorvleugels is de markante verschijning compleet. Let dus op deze (slechts 8 mm grote) kleurrijke aanvulling op de Rotterdamse vlinderfauna. ◀

Zwartbekgrondel: nieuwkomer in Rotterdamse wateren

Garry Bakker | bureau Stadsnatuur Rotterdam; g.bakker-bsr@nrm.nl

Op 17 juni 2009 troffen Kees Moeliker en Frédérique Spigt tijdens de opnamen van de televisieserie 'Fauna & Gemeenschap' vijftien exemplaren van de zwartbekgrondel (*Neogobius melanostomus*) aan. De vissen bevonden zich in de palingfuiken van beroepsvisser Wilkin de Boer in de Nieuwe Maas nabij de Willemsbrug. Hiervan werden er vijf willekeurig verzameld (NMR 9979-001252). Ze meten 64, 83, 96, 101 en 119 mm.

Ook in Delfshaven

Toevallig ving Michiel van Heijningen ook op 17 juni 2009 een exemplaar, en wel in de Voorhaven in Rotterdam-Delfshaven. Medewerkers van bSR konden de determinatie bevestigen. Een week eerder had Michiel ook al een exemplaar gevangen en ondertussen heeft hij meerdere exemplaren in Delfshaven en omgeving vastgesteld.

De database van www.waarneming.nl leert dat de soort recent vaker is

aangetroffen in de Nieuwe Maas en andere delen van grote rivieren in de regio. Het betreft vooral vangsten door sportvissers. In december 2004 is de soort voor het eerst in Nederland vastgesteld, in de Lek bij Schoonhoven. Kort daarop werd al melding gemaakt van honderden exemplaren, verspreid over een groter gebied (van Beek 2005). Van oorsprong komt de zwartbekgrondel voor in het gebied van de Zwarte en Kaspische Zee. Vermoedelijk is hij via ballastwater van schepen in onze wateren terecht gekomen (van Beek 2005). Een andere mogelijkheid is dat hij op eigen kracht via het Main-Donaukanaal in het stroomgebied van de Rijn verzeild raakte en vervolgens in Nederland zijn entree heeft gemaakt. Naar verwachting komt de soort ondertussen algemeen voor in onze grote rivieren.

De zwartbekgrondel is een kleine vis, met een maximale lengte van 22 centimeter. Diagnostische kenmerken

zijn de buikvinnen die tot één enkele vin zijn vergroeid, en de zwarte vlek in de voorste rugvin. Deze zwarte vlek heeft bij juveniele exemplaren een lichte rand. Mannetjes zijn in de paaitijd zwart met lichte vlekken (Spikmans & Kranenbarg 2006). ◀

Literatuur

Spikmans, F. & Kranenbarg, J., 2006 - Herkenning zoetwatervissen - RAVON
Van Beek, G.C.W., 2005 - Zwartbekgrondel: een nieuwe invasieve vissoort voor Nederland? - De Levende Natuur 106(4): 170-171

▲ De zwartbekgrondel uit de Voorhaven. (Garry Bakker)